

דגם תשובות בתלמוד – מסכת סנהדרין, מס' 006381, קיץ תשפ"ב

הערה למעריכים: הדברים שכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחן.

פרק ראשון

בפרק זה הנבחן צריך לענות על שבע מן השאלות 1-10.

1. רשות לדון ולהורות (דף ה' ע"א-ע"ב)

- א. (1)** לגבי ממון לריש גלותא סמכות עדיפה להפקיע ממון על פי העיקרון של הפקר ביד הפקר, וזאת משום שריש גלותא מכונים בפסוק שבט – דהיינו שרוצים את העם.
- (2)** לגבי איסור והיתר בני"א"י עדיפים משום שהם חכמים יותר, בזכות ישיבתם בא"י.
- ב. (1)** כדי לחלוק כבוד לרבה בר חנה שיש לו רשות להתיר בכורות. הסבר שני: רב היה בקי מאוד במומים ויש חשש שאחרים ינסו לחקות את פסק הדין שלו ויתירו את האסור.
- ג. (1)** התלמיד קיבל רשות מרבו, מורה הלכה לא בפני רבו.
- (2)** לאפרושי מאיסורא.

2. פשרה (דף ו' ע"א-ע"ב)

- א. (1)** רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי – אסור לעשות פשרה (על פי רש"י ד"ה "משבאו לדין").
- רבי יהושע בן קרחה – מצווה על הדיין להציע לבעלי הדין את האפשרות לעשות פשרה.
- רבי שמעון בן מנסיא – הדיין יכול להציע לבעלי הדין לעשות פשרה עד שהוא יודע להיכן הדין נוטה, ולאחר מכן אסור לו להציע פשרה.
- תנא קמא – הדיין יכול להציע לבעלי הדין לעשות פשרה עד גמר הדין ולאחר מכן אסור לו להציע פשרה.
- ב. (1)** במצב שאי אפשר להכריע את הדין על פי ראיות והוכחות.
- (2)** ההכרעה מסיימת את הסכסוך בין בעלי הדין.
- ג. (1)** תוספות דף ו', ע"א, צ"ה, "ביצוע בג"י"
- בפסיקת דין יש בירור והתורה חידשה שדעת הרוב קובעת את אמת הדין ושהמיעוט בטל ברוב. לעומת זאת בפשרה אין אפשרות אחת אמיתית שמתבררת ועל כן אין כאן מקום להכריע על פי רוב, אלא צריך להגיע לפשרה שמוסכמת על כל הדיינים.

3. מוציא שם רע (דף ח' ע"א-ע"ב)

- א. (1)** רש"י – הבעל תובע את האשה להיפטר מתשלום כתובה. רבנו תם – האבא תובע מהבעל מאה כסף על הוצאת שם רע לבתו.
- (2)** רש"י – בעקבות תביעת הבעל יבואו עדים ויעידו שזינתה תחת בעלה. רבנו תם – אם יבואו עדים נוספים שזינתה האשה ונצטרך להוסיף עשרים דיינים (משום שזה דיני נפשות) יצא לעז על שלושת הדיינים שהם אינם ראויים, ולכן היה צורך להוסיף עליהן.
- ב. (1)** מדובר במקרה שהבעל הביא עדים שזינתה והוזמו, והאבא תובע מהבעל קנס משום שהוציא שם רע לבתו.
- (2)** אין חוששים ללעז משום שהבעל סמך בתביעתו על העדים שהוזמו ואין חוששים שיש לו עדים נוספים. אין חוששים לכבודם של הדיינים הראשונים שדנו בתביעת הבעל משום שמדובר בדין אחר – תביעת האב מהבעל.

4. עיבור השנה (דף י"א ע"ב)
- א. (1) על האביב – על פי התורה חג הפסח צריך להתקיים בחודש שבו החיטה מבשילה דהיינו האביב. על פירות האילן – פירות האילן צריכים להבשיל עד חג השבועות שבו מביאים ביכורים. על התקופה – חג סוכות צריך לחול בתקופת תשרי וחג הפסח בתקופת ניסן וכדי לשמור על כך מעברים השנה.
- (2) שמחים כשמעברים על התקופה, משום שכשהעיבור מתרחש מסיבות אחרות חג הסוכות יהיה בחורף ועולי הרגל יצטערו מהגשם. או: רשב"ג חולק על ת"ק וסובר שמעברים על התקופה בלבד [משום שזהו הטעם המפורש בתורה לעיבור השנה].
- ב. נימוק א: יזכו לקיים את מצוות הבאת העומר בהידור ולהביא אותו מיהודה. נימוק ב: אם ביהודה כבר האביב הבשיל ובכל אופן מעברים תהיה עוגמת נפש לעם שיראו שאפשר להביא את העומר ולהתיר את החדש ובכל אופן מתעכבים בהתרת החדש.
- ג. (1) רבי עקיבא לא הניח כמותו בארץ ישראל ולכן היה רשאי לעבר. רבי חייא בר זרנוקי ורבי שמעון בן יהוצדק לא עיברו את השנה בפועל אלא עסקו בחישוב העניין בלבד.
- (2) כשאי אפשר לעבר את השנה בא"י מותר לעבר אותה בחו"ל, ולכן יש להניח כי חכמים אלה עיברו את השנה בחו"ל משום שלא יכלו לעשות זאת בארץ-ישראל.
5. כהן גדול מעיד ומעידין אותו (דף י"ח ע"א – י"ט ע"ב)
- א. (1) זקן ואינה לפי כבודו. כשם שהזקן פטור מהשבת אבידה משום שהשבתה אינה שומרת על כבודו כך הכהן פטור מלהעיד משום שיש בכך פגיעה בכבודו.
- (2) במקרה שהמלך יושב בבית הדין לשמוע את עדות הכהן הגדול בעניין משפטי הקשור לבנו.
- ב. מלשון המשנה לומדים שהמלך אינו דן לבדו ומהברייתא לומדים שאינו דן גם עם אחרים.
- ג. (1) תוספות ד"ה ינאי (הראשון). תלמיד חכם יכול למחול על כבודו משום שזוהי תורתו שלו שבזכותה מכבדים אותו. לעומת זאת מלך זוכה לכבוד משום ציווי הפסוק שאימתו של מלך תהיה על העם.
- (2) תוספות ד"ה ינאי (השני). דיני נפשות. דיני ממונות בשעת העדות ובשעת גמר הדין.
6. סמכויות המלך – פורץ דין וריבוי נשים (דף כ ע"א – כ"א ע"ב)
- א. דף כ, ע"ב – רש"י ד"ה "פרשת מלך" ותוספות ד"ה מלך.
- (1) פרשת מלך היא דברי שמואל לעם בעניין המלך שבספר שמואל א' פרק ח'. כל מה שנאמר שהמלך עלול לעשות לעם בפרשה זו מותר למלך לעשות.
- (2) מותר למלך לקחת לעבדיו ואילו אחאב לקח לעצמו ולכן נענש. או מותר למלך לקחת ואילו אחאב ביקש לקנות ולכן נבות הבין שאחאב רק מתעניין ברכישת הכרם. אחאב בקש להפוך את הכרם למקום עבודה זרה. או מותר למלך לקחת שדה מקנה, ואילו אחאב רצה לקחת שדה אחוזה שנבות ירש מאבותיו. או רק מלך שמואלך על כל ישראל ושנמלך על ידי ה' מותר לו לקחת שדות ואילו אחאב מלך רק על יהודה, ואחאב לא נמלך על ידי ה'.
- ב. (1) במשנה רבי יהודה אומר שמותר למלך להרבות נשים בניגוד לכאורה ללשון הכתוב, משום שהוא דורש את טעם האיסור שהמלך לא ירבה נשים כדי שלא יסירו את ליבו, ואילו בברייתא סובר רבי יהודה שאסור לחבול בגד אלמנה בין ענייה ובין עשירה ולא דורש את טעם האיסור לחבול אלמנה בגלל שאתה משיאה שם רע בשכנותיה.
- (2) מכיון שרבי שמעון דורש טעמא דקרא הטעם "ולא יסור לבבו" מיותר וממנו הוא למד שאפילו אחת המסירה את ליבו אסורה.
7. משחק בקוביא (דף כ"ד ע"ב – כ"ה ע"א)
- א. רש"י – בגלל שאין הדבר תלוי בו ויודע שאולי יפסיד, יש כאן התחייבות גמורה ולא אסמכתא. רבנו תם – בגלל שלצד האפשרות להפסיד יש לו אפשרות להרוויח, ולכן גומר בדעתו להקנות ואין כאן אסמכתא.
- ב. (1) מכיון שאין לו פרנסה חוץ ממשחק בקוביא ומזונותיו תלויים באיסור דרבנן הוא פסול להעיד מדרבנן.
- (2) מכיון שאינו יודע כמה קשה פרנסת האדם קל בעיניו לשקר בעדות ממון.
- (3) במקרה שלאדם יש מקצוע אך הוא אינו מספיק לפרנסתו והוא מתפרנס גם ממשחק בקוביא – על פי הרמב"ם פסול משום שניזון מגזל דרבנן, ועל פי החולקים עליו – כשר להעיד משום שיודע כמה קשה להתפרנס. וכן במקרה שלמשחק בקוביא יש ממון נוסף שהוא מתפרנס ממנו ומשחק בקוביא להנאתו בלבד – לדעת הרמב"ם כשר כי איננו מתפרנס מגזל דרבנן, ולדעת החולקים עליו פסול כי הוא אינו מכיר בקושי להתפרנס.

8. שביעית (דף כ"ו ע"א)
- א. הזומר לא התכוון להיטיב עם האילן אלא להשתמש בעצים לצורכי בית הבד.
- ב. (1) הקושיה: הרי הזומר מיטיב עם האילן ומה בכך שאינו מתכוון לכך. הקושיה מתבססת על על דברי הגמרא במסכת שבת שזומר שצריך את העצים חייב משום שני אבות: נוטע כי הוא משביח את האילן ומשום קוצר בגלל שצריך לעצים ומכאן אתה למד שגם אם כוונתו של הזומר היא רק לעצים שחתך הוא חייב משום שהוא משביח בזמירתו את האילן.
- (2) במקרה שלפנינו הזמירה לצורך בית הבד מקלקלת את העץ ולכן לא חייב משום שביעית.
- ג. (1) קרקע בארץ ישראל גם אם היא בבעלות של נוכרי חייבות במצוות התלויות בארץ כמו מעשר.
- (2) רבה דיבר על מצוות מן התורה ומשום ששביעית זמן הזה מדרבנן קניין הנוכרי מפקיע את חיוב מצוות השביעית.
9. בא במחותרת (דף ע"ב ע"א)
- א. (1) גנב שבא בסתר וגנב כלים, פטור מלשלם על הכלים משום שהתחייב בנפשו [וקים ליה בדרבה מיניה].
- (2) אם שבר את הכלים חייב לפצות את הבעלים ונפטר מחיוב הממון משום שהתחייב בנפשו, אך אם הכלים ברשותו עליו להשיבם לבעלים משום שהם שייכים לבעלים ואין כאן חיוב ממוני.
- ב. (1) גנב שאינו מתחייב בנפשו, והחפץ שגנב נאנס, חייב לשלם לבעלים את שווי החפץ, ומכאן נלמד שהגנב קנה את החפץ, שהרי אם החפץ שייך לבעלים הגנב היה פטור מלשלם על החפץ משום שנאנס. ומכאן שבזמן הגניבה הגנב קנה את הכלים והתחייב על הכלים בחיוב ממוני כלפי הבעלים. ולכן במקרה שהגנב התחייב בנפשו הוא פטור על הכלים שגנב באותה שעה מדין קים ליה.
- (2) הגנב לא קנה את הכלי בזמן הגניבה ולכן לא נוצר חיוב ממוני בזמן שהתחייב בנפשו (זמן הגניבה) אלא החיוב הממוני נוצר כשנאנס, עליו הוא חייב משום שקנה את החפץ לעניין אונסין בלבד בדומה לשואל שהחפץ אינו קנוי לו אלא לעניין חיוב אונסין.
10. ייהרג ואל יעבור (דף ע"ד ע"א-ע"בז)
- א. (1) כאשר הורג אדם אחר הוא גם שופך דמים וגם עובר עבירה, ואילו אם הוא עצמו יירצח אמנם תהיה שפיכות דמים אך לא תהיה עבירה. מאי חזית דדמא דידך.
- (2) במקרה שאדם לא עושה מעשה בידיים אלא אחרים משתמשים בגופו כדי לרצוח. משום שלא עושה מעשה בידיים אין לדחות את נפשו מפני נפשו של אדם אחר.
- ב. (1) א' - מאחר וכל האנשים שקולים זה לזה אין מקום לדחות נפש מפני נפש במעשה בידיים אלא על האדם להיות פסיבי. ב' - משום שכל האנשים שקולים זה לזה, אין במצב של שפיכות דמים מקום לסברה של היתר לעבור עבירה מפני הצלת נפש, שהרי בכל מקרה תיגרם שפיכות דמים. על פי האפשרות השנייה גם כשהוא פסיבי ולא עושה מעשה בידיים חייב למסור את נפשו ואסור לו לשמש בידי אחרים כדי להרוג את חברו.
- (2) במקרה ששניים הולכים במדבר ואין להם מספיק מים, רבי עקיבא לומד מפסוק שמי יש לו מים יכול לא לתת לחברו ולהציל את נפשו, ומכאן אתה למד שלולי הפסוק היה אסור לו לגרום למותו של חברו למרות שלא עושה מעשה בידיים.
11. מנכש מתכוון להשביח את העשבים שנותרו בשדה ולכן אינו עובר על איסור קוצר משום שהוא אינו מעוניין בעשבים שתלש.
12. על פי רבה מנכש ומשקה מים מתכוונים לרפות את הקרקע בדומה לחורש ועל פי רב יוסף מנכש ומשקה מים מתכוונים להצמיח את הפירות בדומה לחורש.
13. אביי שואל מדוע רבה ורב יוסף מחייבים את המנכש ומשקה מים רק משום מלאכה אחת. הוא מביא ראיה מדברי רב כהנא שאדם שעשה פעולה אחת בשבת יכול להיות חייב עליה משום שתי מלאכות.
14. הגמרא מקשה על משקה מים לזרעים, מדוע מותרת פעולה זו בשביעית הרי היא מועילה לפירות ואסורה בשבת.
15. מדובר למי שסובר שאיסור שביעית הוא רק מדרבנן בזמננו, ועל כן במקום הפסד היתירו חכמים.